

DISSENY I EXPERIMENTACIÓ EN SECUNDÀRIA D'UNA UNITAT TEMÀTICA TILC SOBRE MÚSIQUES DEL MÓN

Jesús Martínez Vargas / IES Andreu Sempere (Alcoi)
Rosanna Valls Campillo / Col·legi Públic Miguel Hernández (Alcoi)

RESUM

Una educació plurilingüe i pluricultural reclama un canvi de l'ensenyament i de l'ús vehicular de les llengües. El tractament integrat de llengua i continguts (TILC) és una línia metodològica que planteja canvis radicals en l'ensenyament dels continguts escolars, ja que es tracta d'aprendre llengua (valencià, castellà, anglès i francès) al mateix temps que s'aprenen continguts no lingüístics (matemàtiques, ciències socials, ciències naturals, música, etc). D'aquesta manera s'intenta aconseguir que alhora que s'aprenen continguts no lingüístics, el nostre alumnat millore la seua competència en els idiomes amb els quals ho fan. El treball presenta una experiència de disseny i experimentació en secundària d'una unitat temàtica TILC sobre músiques del món realitzada en el marc d'un seminari dirigit per Vicent Pascual Granell i organitzat per la Unitat per l'Educació Multilingüe (UEM) de la Universitat d'Alacant. La unitat temàtica resultant va ser experimentada a l'IES Andreu Sempere d'Alcoi amb alumnat de 2n d'ESO del Programa d'Incorporació Progressiva durant els cursos 2007-2008 i 2008-2009.

PARAULES CLAU: TILC (Tractament Integrat de Llengua i Continguts), UEM (Unitat Educació Multilingüe), educació plurilingüe i pluricultural, unitat temàtica, músiques del món, Khaled.

ABSTRACT

A multi-language and multicultural education claims for a change in teaching and use of languages. The CILC (Content and Language Integrated Learning) is a methodological line which shows deep changes in teaching of school contents, because it's about learning languages (Valencian, Spanish, English and French) and, at the same time, a student should learn non-linguistic contents (Maths, Geography,

History, Science, Music, etc.). So our students should get learning of non- linguistic contents and improve their competence in non-native languages. This essays deals with an experience of design and experiment in Secondary Education of a thematic unit CLIL about World Music in a seminary directed by Vicent Pascual Granell and organised by Multilingual Education Unit (UEM) from the University of Alacant. This didactic unit has been done in Andreu Sempere Secondary School with students from 2nd course of ESO in Progressive Incorporation Programme (PIP) during the following courses: 2007-2008 and 2008-2009.

KEYWORDS: CLIL (Content and Language Integrated Learning), UEM (Multilingual Education Unit), multi-language and multicultural education, thematic unit, World Music, Khaled.

1. INTRODUCCIÓ. UNA NOVA SITUACIÓ SOCIAL: ¿UNA NOVA SITUACIÓ ESCOLAR?

Algunes de les variacions més recents en els sistemes socials com la globalització econòmica, la internacionalització del mercat laboral, l'imparable desenvolupament tecnològic i la extensió planetària de les comunicacions (per citar-ne només algunes de les més significatives), estan produint importants canvis en el nostre entorn social que, indubtablement, també afecten el funcionament de les nostres escoles i instituts.

Com a conseqüència d'aquests canvis, així com dels fluxos migratoris que han fet d'Espanya un país receptor d'immigració des dels anys 90 del segle passat, els centres educatius han escolaritzat una gran quantitat d'alumnes que, sortint dels seus països d'origen, han buscat condicions de vida millors en llocs poc habituats a la convivència de llengües i cultures diferents.

Tant pel volum d'aquests fluxos migratoris com per la incorporació a les aules de l'alumnat nouvingut, la multiculturalitat ha estat en els últims anys un dels temes de major repercussió mediàtica i també una de les urgències que cal que tracte el sistema educatiu.

Ara bé, la qüestió que es podria plantejar és si les respostes que ha ofert el sistema educatiu a la diversitat cultural (com en general a altres tipus de

diversitats), present en les nostres aules, ha estat adequada o, per contra, les solucions que ha proposat han estat insuficients. També, i de manera més concreta, ja que és part del nostre treball, com poden contribuir determinades àrees com la de música al tractament de la diversitat cultural en les aules de Secundària.

Pel que fa a la primera de les qüestions, estem d'acord amb el professor Vicent Pascual (2006, 12) quan afirma:

Curiosament este multilingüisme [i el multiculturalisme que li és propi, afegim nosaltres] de fet no ha provocat cap canvi substancial a hores d'ara en el model educatiu vigent, a tots els nivells, des d'una perspectiva bàsicament monolingüista, tant en el currículum com en l'elaboració i selecció dels materials curriculars, i en la intervenció didàctica a l'aula.

Per altra part, en aquest context social la creixent exigència del coneixement de llengües estrangeres, a conseqüència de les ofertes de treball en un món cada vegada més globalitzat, a les oportunitats que ens facilita a l'hora de trobar ocupació més enllà de les nostre fronteres, a les possibilitats de formació i estudi en altres països, a les facilitats que proporciona a l'hora de viatjar pel món o també al prestigi professional i personal que representa el coneixement de diverses llengües, ha propiciat un estat d'opinió a favor de la necessitat de millorar la competència en llengües estrangeres dels nostres alumnes, tot i la prevenció amb què tradicionalment ha tractat l'escola a la diversitat lingüística, sobretot en una societat com la nostra que ha considerat el monolingüisme com a norma i el multilingüisme com a excepció.

A l'àmbit concret de la Comunitat Valenciana, si bé és cert que el nostre sistema educatiu hi ha buscat solucions puntuals d'emergència, també ho és que ha marginat plantejaments globals a llarg termini fonamentats en la teoria i la pràctica. Així, tant les experiències d'incorporació primerenca d'una llengua estrangera i el seu ús vehicular en l'ensenyament secundari com la incorpora-

ció d'una segona llengua estrangera en la mateixa etapa i l'atenció als alumnes immigrants, no s'han dut endavant amb els canvis corresponents en el currículum ni amb la coordinació corresponent amb la resta de llengües (tal seria el cas dels escassos avanços en el Currículum Integrat de Llengües, que provoquen que en Secundària es dupliquen alguns continguts de les dues llengües cooficials de la Comunitat Valenciana).

Aquesta situació és especialment perjudicial pel que respecta al valencià, ja que situa la nostra llengua entre una llengua cada vegada més dominant (com seria el cas de l'anglès), una altra que busca el seu lloc al món com a llengua de poder i cultura (com és el cas de l'espanyol), i les llengües pròpies dels immigrants, que acaben per no adoptar el valencià com a llengua de relació social i d'educació.

Davant aquesta situació, una resposta eficaç que faça front als reptes plantejats únicament pot venir des d'un model d'educació plurilingüe i pluricultural basat en el multilingüisme additiu pel que fa al sistema educatiu, així com a l'optimització dels recursos humans, materials i curriculars dels centres educatius.

L'objectiu és convertir el valencià en llengua de comunicació, integració i cohesió dins d'un context creixentment multilingüe i multicultural, així com el nucli compartit de coneixements, destreses i valors en l'àmbit educatiu. Per això (Pascual, 2006, 15):

Anomenarem, per tant, **educació plurilingüe i pluricultural** aquella que es proposa, independentment de la procedència lingüística, cultural i socioeconòmica dels alumnes i les alumnes, l'adquisició no solament d'una competència plurilingüe almenys en les dos llengües cooficials, i en una o dos d'estrangeres, l'experiència integradora de diverses cultures, i un rendiment elevat en les diferents àrees del currículum adquirint mitjançant l'ús vehicular de més de dos llengües, sinó també la capacitat de conviure en una societat multilingüe i multicultural.

La definició anterior d'educació plurilingüe diferencia entre plurilingüisme i multilingüisme de la mateixa manera que ho fa el Consell d'Europa en

el document *Marc Europeu Comú de referència per a les llengües: Aprenentatge, ensenyament, avaluació* (2001), ja que no s'ha de confondre el plurilingüisme amb el multilingüisme, que és el coneixement de diverses llengües o la coexistència de diferents llengües en una societat determinada. El multilingüisme es pot aconseguir diversificant les llengües que s'ofereixen en un centre escolar, en un sistema educatiu o també reduint la posició dominant de l'anglès en la comunicació internacional.

Des d'una perspectiva de model educatiu plurilingüe, es tracta d'un model integrador ja que es planteja objectius comuns per a tot l'alumnat (amb independència del seu origen), encara que amb itineraris diferenciats; exigeix l'ús vehicular d'algunes llengües, amb modalitats diverses segons la competència dels alumnes en cadascuna d'aquestes; i es proposa tant la construcció d'una comunitat plurilingüe i pluricultural com també la necessitat d'educar per al plurilingüisme o, dit amb unes altres paraules, educar per a la tolerància i la convivència enriquidora en el context d'una societat multilingüe i multicultural.

Insistim que no s'ha de confondre el multilingüisme i multiculturalisme dels nostres centres, reflex evident del multilingüisme i multiculturalisme social, amb el model proposat d'educació plurilingüe i pluricultural la posada en pràctica del qual exigeix una profunda reorganització del sistema educatiu segons una nova filosofia educativa per a l'ensenyament de les llengües, que no fa distinció entre llengua nacional, llengües clàssiques, llengües estrangeres, llengües maternes, etc.

2. LA METODOLOGIA DEL TRACTAMENT INTEGRAT DE LLENGUA I CONTINGUTS

Una educació plurilingüe i pluricultural reclama un canvi de l'ensenyament i de l'ús vehicular de les llengües. Una manera d'aconseguir una educació lingüística

unitària a partir de la participació de totes les llengües del centres seria a partir del tractament integrat: “a través d’una perspectiva conjunta en l’ensenyament i ús vehicular de totes les llengües del currículum” (Pascual, 2006, 79).

En el cas concret del tractament integrat de llengua i continguts (TILC), es tracta d’una línia metodològica establida per la Conselleria d’Educació de la Generalitat Valenciana en els currículums de l’educació obligatòria en els corresponents Decrets d’Educació Primària i Educació Secundària. Aquesta metodologia planteja canvis radicals en l’ensenyament dels continguts escolars, ja que es tracta d’aprendre llengua (valencià, castellà, anglès i francès) al mateix temps que s’aprenen continguts no lingüístics, continguts acadèmics (matemàtiques, ciències socials, ciències naturals, música, etc). D’aquesta manera s’intenta aconseguir que alhora que s’aprenen continguts no lingüístics, el nostre alumnat millore la seua competència en els idiomes amb els quals ho fan.

L’objectiu fonamental és traure el màxim rendiment dels recursos humans, organitzatius, didàctics i materials dels quals disposem, perquè no podem augmentar les hores de llengua i hem d’aconseguir que els nostres futurs ciutadans dominen àmpliament les dues llengües oficials del país, a més de tenir una competència bàsica i eficient de caràcter comunicatiu en dues llengües estrangeres (generalment, anglès i francès).

Per altra banda, la metodologia TILC pren com a punt de partida les recomanacions que fa la Unió Europea pel que fa a l’aprenentatge de les llengües i que queden expressades en programes com CLIL (*Content and Language Integrated Learning*) i EMILE (*Enseignement d’un Matière par Integration d’un Langue Étrangère*). Al mateix temps no oblidem les valuoses experiències escolars que s’han aconseguit en el sistema educatiu valencià amb els Programes d’Ensenyament en Valencià (PEV), d’Immersió Lingüística (PIL), així com amb el Programa Educatiu Bilingüe Enriquit (PEBE) que tenen, tots aquests, el valencià com a eix vertebrador del procés d’integració de llengües i continguts.

Tal com han assenyalat diversos especialistes, “AICLE fa referència a les situacions en les quals les matèries o una part de les matèries s’ensenyen mitjançant una llengua estrangera amb un objectiu doble, l’aprenentatge de continguts i l’aprenentatge simultani d’una llengua estrangera” (Marsh, 1994). És a dir, que “l’Aprentatge Integrat de Llengües Estrangeres i altres Continguts Curriculars implica estudiar assignatures com la Història o les Ciències Naturals en una llengua diferent de la pròpia. AICLE resulta molt beneficiós tant per a l’aprenentatge d’altres llengües (francès, anglès, ...) com per a les assignatures impartides en aquestes llengües. L’èmfasi d’AICLE en la “resolució de problemes” i “saber fer les coses” fa que els estudiants se senten motivats en poder resoldre problemes i fer coses fins i tot en altres llengües” (Navé y Muñoz, 2000).

Ara bé, com indica Vicent Pascual, el tractament integrat no és ni una simple unificació terminològica ni l’intent de donar una mateixa estructura formal als diferents currículums ni treballar esporàdicament estructures lingüístiques comunes. Més aviat, el tractament integrat “ha de consistir en un plantejament global que tinga per objectiu la construcció de la competència plurilingüe a través d’una perspectiva conjunta en l’ensenyament i ús vehicular de totes les llengües del currículum” (Pascual Granell, 2006).

En resum, una (autèntica) educació plurilingüe i pluricultural exigeix un canvi de plantejaments global pel que fa a l’ensenyament i ús vehicular de les llengües, el disseny i desenvolupament del currículum, la gestió educativa dels centres i una adequada coordinació pedagògica entre el professorat, entre moltes altres coses.

Com resulta evident, aplicar aquest tractament integrat de les llengües i continguts té profundes repercussions metodològiques que afecten tots els nivells de decisió dins de l'organització global del model d'educació plurilingüe: programes educatius, currículum, projecte lingüístic, projecte curricular, programació de cicle i programació d'aula.

Alguns dels avantatges del TILC són que possibilita contextos molt adequats per a l'aprenentatge de la llengua en oferir materials de treball molt motivadors, atés que estan més prop dels interessos i necessitats de l'alumnat. Al mateix temps diversifica els àmbits de coneixement en els quals la llengua és utilitzada, àmbits en els quals també utilitzen una gran varietat de recursos tant per a la comprensió com per a la producció.

3. EXPERIÈNCIA TILC SOBRE MÚSIQUES DEL MÓN

Just ara, quan se celebren els 25 anys de la “poc aplicada” LUEV (Llei d'Ús i Ensenyament del Valencià), el director de la Unitat per a l'Educació Multilingüe de la Universitat d'Alacant, Vicent Brotons Rico, fa balanç d'aquest quart de segle de vigència de la llei i denuncia algunes de les “injustificables mancances” del sistema educatiu valencià.

Entre aquestes mancances estarien els entrebancs per generalitzar programes bilingües que han mostrat suficientment la seua eficiència, com són el Programa d'Ensenyament en Valencià (PEV) i el Programa d'Immersion Lingüística (PIL); una escassíssima oferta de programes PEV i PIL als centres privats i concertats mantinguts amb fons públics, en els quals es realitza únicament ensenyament en castellà; un escàs impuls a la formació del professorat pel que fa a la competència lingüística i comunicativa; una manca de política lingüística i una absència de programes educatius integrals seriosos, així com una escassa producció de materials didàctics per ensenyar en valencià, situació aquesta que

la mateixa UEM contribueix modestament a solucionar amb algunes de les activitats que organitza.

En concret, aquesta experiència didàctica sobre les músiques del món que presentem és el resultat d'un seminari d'elaboració, anàlisi i experimentació de materials didàctics amb un tractament integrat de llengües i continguts TILC (Tractament Integrat de Llengües i Continguts).

El seminari, organitzat per la Unitat per l'Educació Multilingüe (UEM) de la Universitat d'Alacant i amb el patrocini del Vicerectorat de Qualitat i Harmonització Europea de la Universitat d'Alacant, l'Ajuntament de Muro (Alacant), l'Editorial Marfil i Escola Valenciana-Federació d'Associacions per la Llengua, es va realitzar de febrer a maig a Muro i va ser dirigit per Vicent Pascual Granell, un reconegut especialista en plurilingüisme, autor d'una extensa obra sobre aquests temes (cal destacar el seu recent llibre *El tractament integrat de les llengües en un model d'educació plurilingüe per al sistema educatiu valencià*).

escola
valenciana
FEDERACIÓ
D'ASSOCIACIONS
PER LA LLENGUA

unitat per a
l'educació
multilingüe

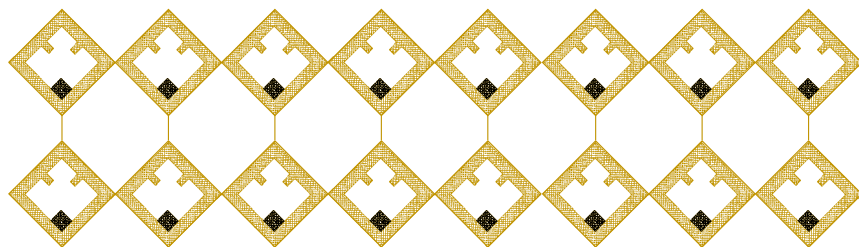

El seminari va tenir la participació de 25 professors i professores experimentats en l'ensenyament del valencià i en valencià d'educació primària i primer cicle d'educació secundària obligatòria del País Valencià. Entre les seves finalitats hi havia les següents:

- reflexionar sobre els aspectes metodològics i d'organització escolar per al tractament integrat de llengües i continguts (TILC);

- elaborar materials (unitats didàctiques) adients a aquesta metodologia en valencià, amb les corresponents guies d'aplicació;
- experimentar aquests materials als centres escolars per tal de revisar-los i ajustar-los;
- difondre'ls entre els professionals de l'ensenyament del País Valencià i la comunitat educativa en general, per al seu coneixement, aplicació i generalització.*

La unitat temàtica sobre les músiques del món i, més concretament, sobre el raí algerià, es va experimentar amb un grup de 2n d'ESO PIP (Programa d'Incorporació Progressiva al valencià) d'un centre de secundària públic i urbà como és l'IES Andreu Sempere d'Alcoi, centre associat a la Xarxa d'Escoles UNESCO. Aquesta unitat temàtica està en valencià i el grup al qual es va adreçar era majoritàriament castellanoparlant, encara que amb un nivell de competència lingüística divers, que incloïa alumnat valencianoparlant actiu i també alumnat amb un nivell de comprensió molt baix.

* La nostra unitat temàtica sobre *Músiques del món. Algèria* va ser presentada en el curs *Nous reptes en el tractament del valencià com a segona llengua. El model oral. La integració de llengües i continguts* de la Universitat d'Estiu Rafael Altamira de la Universitat d'Alacant (Alacant, 20-07-2008 al 25-07-2008). L'equip de professors responsable del treball estava format per Manel Cerdà (IES Andreu Sempere), Paqui Colomina (CP Azorín), Jesús Martínez (IES Andreu Sempere), Rosa Moltó (CP Sant Joan Bosco), Rosa Rufino (CP Miguel Hernández), Montse Salas (CP El Romeral), Pilar Vaello (CP El Romeral) i Rosanna Valls (IES Andreu Sempere).

Més informació: <http://www.univerano.ua.es/va/cursos.asp>.

IES Andreu Sempere. Curs 2007-2008. 2n ESO C (PIP)

La unitat inclou continguts de les àrees de música i valencià principalment, encara que també recull altres continguts interdisciplinaris entre els quals dominen els de l'àrea de ciències socials. Tot això està recollit en una guia de l'alumnat (quadern de treball) i en una guia multimèdia del professorat (audicions, partitures, vídeos musicals, lletra de la cançó en diverses versions lingüístiques, etc).

El títol de la unitat, *Músiques del món: Algèria*, fa referència a la música comercial que s'escolta en altres països i més concretament en una cultura veïna geogràficament parlant a la nostra (només cal recordar que tradicionalment la Comunitat Valenciana és l'autonomia que ha mantingut una major vinculació amb Algèria, tal com mostra el fet que durant molt de temps s'ha produït una immigració estacional d'algerians per realitzar treballs al sector agrícola i també pel fet que hi ha una línia marítima regular entre Orà/l'Alger i Alacant que posa en contacte les dues voreres del Mediterrani), encara que allunyada socialment.

La unitat temàtica està estructurada i planificada pel professorat, encara que també es pretén que l'alumnat participe en aspectes concrets com la planificació i desenvolupament del producte final. Els continguts que tracta es poden emmarcar dins d'un treball intercultural més ampli en el sentit que es dóna molta importància al fet que l'alumnat s'adone dels aspectes unitaris de les persones, així com d'aquells altres aspectes culturals que ens diferencien, tot confiant que comprovaran al llarg del treball que per sota de les mínimes diferències individuals hi ha un esperit humà universal, amb matisos rics i complexos, que única-ment podem conèixer, valorar i experimentar si ens hi acostem i gaudim amb els nostres germans i germanes d'altres llengües i cultures.

Hem estructurat la nostra unitat en quatre grans blocs:

1) Activació i posada en comú dels coneixements previs

Lliçó 1: Presa de contacte amb diferents exemples de música del món a través de videoclips d'artistes africans, americans, asiàtics i europeus.

2) Desenvolupament dels continguts de la unitat

Lliçó 2: Projectió del videoclip *El Harba Wine* de Khaled

Lliçó 3: Estudi de la cançó

Lliçó 4: Preparació de la interpretació de la cançó

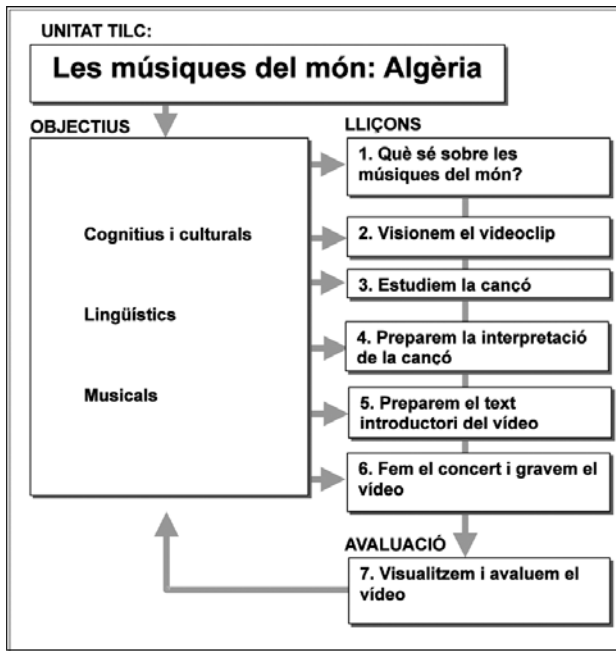
Lliçó 5: Preparació del text introductori del vídeo

3) Síntesi

Lliçó 6: Realització i gravació del concert

4) Avaluació

Lliçó 7: Visualització i avaluació de la gravació del concert

Organitzador de la unitat temàtica TILC sobre Músiques del món: Algèria

El treball de desenvolupament dels objectius i continguts que es realitza al llarg de la unitat temàtica es concreta en un producte final, com és la realització i gravació d'un concert en el qual s'interpreta un arranjament del tema *El Harba Wine* per a flautes, instrumental Orff (xilòfons, metal·lòfons i petita percussió que inclou caixes xineses, darbuka, bongós, bombo i panderos) i teclats a càrrec del grup de 2n d'ESO, així com la seua difusió entre els diversos membres de la comunitat educativa.

Finalment, és interessant indicar que els materials curriculars i els recursos presenten formats diferents amb diverses multilectures-escritures, procedents de fonts diverses (si bé es tracta de fonts externes o creades per l'alumnat) i, en qualsevol cas, adequades a les possibilitats de comprensió de l'alumnat.

Pel que fa als agrupaments, s'aposta pels agrupaments flexibles, que permeten treballar en gran grup (en el cas de les activitats musicals d'interpretació en les quals cadascú dels participants col·labora segons les seues possibilitats), treballar de manera col·laborativa en equips reduïts o per parelles (en el cas dels treballs d'investigació, recerca d'informació, preparació d'informes, etc), així com treballar individualment.

Presentació de la unitat temàtica TILC als cursos de la Universitat d'Estiu Rafael Altamira (2008)

4. CONCLUSIONS

El TILC pot ser una eina excel·lent per posar en marxa un tipus d'ensenyament/aprenentatge molt adequat per a contextos crítics de l'educació lingüística, com són tots aquells en què s'ha d'atendre alumnat immigrant o també aquells altres on es planteja un programa d'immersió.

A més, el TILC pot canviar radicalment no només la didàctica de les llengües, sinó també la didàctica de les disciplines no lingüístiques, i obligar-les a

“plantejar un treball més experimental; a fer que els coneixements siguem construïts des de diverses perspectives; a exigir el domini en profunditat del llenguatge per a l’observació, l’anàlisi, l’experimentació, el raonament deductiu, i la construcció i la comunicació de coneixements; a utilitzar les TIC com un instrument més de treball, i a considerar l’entorn com el camp d’estudi idoni per entendre’l i el medi vital sobre el qual cal actuar per millorar-lo” (Pascual Granell, 2008).

Per a tot l’equip de professors que hem realitzat el treball, les conclusions que en podem extreure són aquestes:

1. La necessitat d’adaptar la unitat a les capacitats i realitat de l’alumnat.
2. La possibilitat d’introduir continguts d’altres matèries com ara Ciències Socials, Educació per a la Ciutadania o, com diu el nostre conseller, *Education for Citizenship and Human Rights*, etc.
3. La introducció amb “normalitat” d’aquest tipus d’experiències de tractament integrat.
4. La valoració positiva per al grup-classe, ja que es tracta d’experiències didàctiques motivadores en les quals cadascú respon segons la seua capacitat.
5. La valoració positiva per part del professorat, ja que aquest tipus d’experiències contribueixen a l’enriquiment professional derivat del treball en equip interdisciplinari i de la participació en projectes d’innovació educativa.

La unitat temàtica TILC sobre Músiques del Món es va experimentar durant els cursos 2007-2008 i 2008-2009 amb grups de 2n d’ESO (PIP) de l’IES Andreu Sempere d’Alcoi (Alacant).

La primera fase d’experimentació es va realitzar a principis del mes de maig de 2008 amb dos grups PIP de 2n d’ESO: 2n d’ESO C i 2n d’ESO D.

Una segona fase d'experimentació més completa es va realitzar a finals de febrer de 2009 amb dos grups de 2n d'ESO (PIP): 2n d'ESO B i 2n d'ESO C.

Curs 2008-2009 2n ESO B (PIP) Febrer 2009

Els resultats del procés d'experimentació van ser satisfactoris tant per al professorat (Rosanna Valls Campillo en l'àrea de Valencià i Jesús Martínez Vargas en l'àrea de Música) com per a l'alumnat.

Per al professorat es tracta d'experiències positives que aporten enriquiment professional derivat del treball interdisciplinari i també de la participació en projectes d'innovació educativa.

Per a l'alumnat també es positiu i enriquidor “fer coses diferents”, que resulten divertides i que aprofiten per “saber més i practicar més el valencià” (Maria Pons, 2n d'ESO B), així com per a treballar en grup en activitats creatives (Priscila Jordá de Lucas, 2n d'ESO B).

En la fase posterior de difusió del treball realitzat es va presentar la unitat temàtica a la Universitat d'Estiu Rafael Altamira dins del curs *Nous reptes en el tractament del valencià com a segona llengua. El model oral. La integració de llengües i continguts* (Universitat d'Alacant, 23 i 24 de juliol de 2008).

També es va poder explicar el procés d'elaboració i experimentació de la nostra unitat temàtica en dos cursos impartits en Centres de Formació i Recursos (CEFIRE) de la Comunitat Valenciana:

- a) Unitat didàctica per al tractament integrat de llengua i continguts (TILC): *Les músiques del món*, ponència dins del curs sobre *La formació del professorat de llengües de secundària i l'intercanvi d'experiències* (Jornades sobre l'Educació Plurilingüe), CEFIRE de Xàtiva, 27 d'abril de 2009.
- b) Les Músiques del Món mitjançant una unitat temàtica TILC, ponència dins del curs *Taller d'escriptura*, CEFIRE d'Ontinyent, 2 de novembre de 2009.

Educación musical intercultural. Las músicas del mundo desde un tratamiento integrado de lengua y contenidos (TILC) és el títol de la comunicació que Jesús Martínez i Rosanna Valls van presentar al III Congreso Internacional de Educación Intercultural "La formación para el desarrollo de una Sociedad Intercultural" del 6 al 8 de novembre de 2008 a la Universitat d'Almeria.

El text complet de la comunicació està disponible en línia al web de la Unitat per a l'Educació Multilingüe (UEM) de la Universitat d'Alacant:

<http://www.iifv.ua.es/UEM/III%20Congreso%20Ed%20Intercultural%20Comunicaci%C3%B3n%20TILC.pdf> (darrera consulta: març de 2011).

A la revista *Cantabou* del Centre de Professors d'Inca (Mallorca), Jesús Martínez Vargas va publicar l'article *Una experiència didàctica a secundària. El tractament integrat de llengua i continguts mitjançant una unitat temàtica* (Cantabou, 29, desembre 2008, pàg. 6-9).

El text es pot consultar en línia a l'adreça electrònica següent:

<http://cepinca.caib.es/images/stories/docspdf/cantabou29.pdf> (darrera consulta: març de 2011).

Més recentment, Jesús Martínez va presentar la comunicació *Disseny i experimentació en secundària d'una unitat temàtica TILC sobre músiques del món en*

el marc de la II Jornada sobre el valencià. Pedagogia (llengua i literatura), ús social i normativa, que es va realitzar a Alzira el 23 d'octubre de 2010.

5. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- ARNAU, Joaquim (2001). “La enseñanza de la lengua extranjera a través de contenidos: principios e implicaciones prácticas”. Congreso Internacional: Adquisición de Lenguas Extranjeras en Edades tempranas, Oviedo, 24-26 septiembre, (paper). Disponible en línia <http://web.educastur.princast.es/proyectos/keltic/documentos/cong/C08.pdf> [darrera consulta: octubre de 2008].
- BROTONS RICO, Vicent (2008). “Educació plurilingüe als 25 anys de LUEV”. *Información*, 12-XI-2008.
- CAVALLI, Marisa (s.d.). “Discours bilingüe et apprentissage des disciplines. Réflexions d’après les expériences du Val d’Aoste”. Disponible en línia http://www.irre-vda.org/utilita/deposito/UserFiles/File/Amministrazione_Ambiti/LIDIL_long.pdf [darrera consulta: octubre de 2008].
- CONSEJO DE EUROPA (2002). *Marco Común Europeo de Referencia para las Lenguas: Aprendizaje, Enseñanza, Evaluación*. Madrid: MECED.
- LAPLANTE, Bernard (2000). “Apprendre en sciences, c’est apprendre à parler sciences: des élèves de sixième année de l’immersion parlent des réactions chimiques”. *Revue canadienne des langues vivantes*, 57(2), 245-271.
- MARSH, David (1994). “Bilingual Education & Content and Language Integrated Learning”. *International Association for Cross-cultural Communication, Language Teaching in the Member States of the European Union (Lingua)*. Paris: University of Sorbonne.
- MARSH, David (2000). *Using languages to learn and learning to use languages*. Finland: University of Jyväskylä.

- MARTÍNEZ VARGAS, Jesús (2008). "Educación musical intercultural. Las músicas del mundo desde un tratamiento integrado de lengua y contenidos". *III Congreso Internacional de Educación Intercultural: la formación para el desarrollo de una Sociedad Intercultural*. Almería, 6-8 de noviembre de 2008 (en premsa).
- NAVÉS, M.ª Teresa y MUÑOZ, Carme (2000). *Usar las lenguas extranjeras para aprender y aprender a usar las lenguas extranjeras. Una introducción a AICLE para madres, padres y jóvenes*. Disponible en línea en <http://www.ub.es/filoan/CLIL/padres.pdf> [darrera consulta: octubre de 2008].
- PASCUAL GRANELL, Vicent (2006). *El tractament de les llengües en un model d'educació plurilingüe per al sistema educatiu valencià*. València: Conselleria de Cultura, Educació i Esport.
- PASCUAL GRANELL, Vicent (2008). Components i organització d'una unitat amb tractament integrat de llengua i continguts en una L2. *Caplletra* 45 (121-152).
- PAVESI, Maria; BERTOCCHI, Daniela; HOFMANNOVÁ, Marie y KAZIANKA, Monika (2001). *Enseñar una lengua extranjera: cómo utilizar una lengua extranjera en la enseñanza de una asignatura*. Disponible en línea en <http://www.ub.es/filoan/CLIL/profesores.pdf> [darrera consulta: octubre de 2008].
- SNOW, Marguerite Ann; Met, Mimi y Genesee, Fred (1989). "Framework for the integration of Language and Content in Second/Foreign Language Instruction". *Tesol Quarterly*, 23, 201-217.
- TRUJILLO, Fernando (2001). "Objetivos en la enseñanza de lenguas extranjeras: de la competencia lingüística a la competencia intercultural". Congreso Nacional: Inmigración, Convivencia e Interculturalidad, Ceuta, noviembre (paper). Disponible en línea <http://fernandotrujillo.com/publicaciones/objetivos.pdf> [darrera consulta: octubre de 2008].
- TRUJILLO, Fernando (2005). "La integración de lenguaje y contenidos en la enseñanza del español como segunda lengua en el contexto escolar: implementación y evaluación". *RedEle*, 4. Disponible en línea <http://fernandotrujillo.com/publicaciones/integra.pdf> [darrera consulta: octubre de 2008].

AIXOVAR

